

HOFSETH

Innspill fra Hofseth til Havbruksutvalgets arbeid med en helhetlig gjennomgang av tillatelsessystemet i havbruksnæringen

Hofseth er et norsk sjømatkonsern med hovedkontor i Ålesund. Vi opererer innenfor hele verdikjeden for produksjon av laks og regnbueørret, og har smoltanlegg i Tafjord, oppdrett i Storfjord, foredling på tre ulike lokasjoner i Møre og Romsdal og en fabrikk på Midsund (Hofseth BioCare) som produserer høykvalitetsprodukter til humant konsum fra restråstoff (hode, rygg og skinn) fra egne foredlingsanlegg.

Hofseth er i dag en av de absolutt største arbeidsgiverne i Møre og Romsdal, med mer enn 500 ansatte. Vi bruker store ressurser på innovasjon og utvikling, og ønsker å ta en lederrolle når det gjelder utvikling og kommersialisering av lukkede oppdrettsanlegg i norske fjorder, som vi mener vil være nøkkelen til bærekraftig omstilling i havbruksnæringen. Derfor setter vi stor pris på muligheten til å komme med innspill til Havbruksutvalgets viktige arbeid.

I dette innspillet foreslår vi at det etableres en søknadsbasert innbytteordning som lar aktører bytte sine alminnelige tillatelser for akvakultur i sjø med en ny type tillatelser for akvakultur i flytende lukkede eller semi-lukkede oppdrettsanlegg i sjø. Denne innbytteordningen kan enten etableres som del av den foreslåtte miljøteknologiordningen eller på selvstendig grunnlag (se punkt 2 for nærmere detaljer om den foreslåtte ordningen).

1. Behov for lukkede anlegg i sjø

Sjømatnæringen er Norges nest største eksportnæring (bak olje- og gassnæringen), og Norge er verdens største produsent av atlantisk laks og regnbueørret. I likhet med andre næringer, møtes oppdrettsnæringen av stadig økende forventninger knyttet til miljø og bærekraft, både fra forbrukere, investorer og samfunnet generelt – i tillegg til formelle krav fra myndigheter. I takt med økende fokus forventes det at sjømatsektoren vil bli gjenstand for ytterligere krav knyttet til miljø og bærekraft. For at Norge skal kunne opprettholde sin posisjon som en internasjonalt ledende hav- og sjømatnasjon, må næringen gis insentiver til å fortsette utviklingen av, og produksjon med, bærekraftige løsninger.

Dagens konvensjonelle produksjonsteknologi med fiskeoppdrett i åpne merder har utfordringer knyttet til miljø. Videre ser vi at manglende tilgang på egnet areal hindrer både effektiv og bærekraftig vekst i oppdrettsnæringen. Også når det gjelder fiskevelferd er det enkelte utfordringer som særlig knytter seg til bekjempelse av lakselus og bruken av rensefisk. Dette er utfordringer som må løses dersom man ønsker å oppnå bærekraftig vekst i næringen.

For Hofseth er ambisjonene og visjonene store; vi ønsker å eliminere rømminger og lus, bedre fiskevelferden, redusere utslipp knyttet til akvakultur, beskytte fjordene våre, sikre og skape arbeidsplasser og skape en lønnsom industri for fremtiden. Vi mener at lukket produksjon i sjø er sentralt for å nå disse ambisjonene, og vil gjerne dele både erfaringer og kunnskap som vi vil opparbeide om oppdrett i lukket teknologi fremover. Vi er enige i følgende uttalelse fra Nærings- og fiskeridepartementet i høringsforslaget om miljøteknologitillatelser:

«[D]et [kan] argumenteres for at det er behov for tillatelsesordninger som gir incentiver til innovasjon og teknologiutvikling. Dersom det kommer på plass løsninger som bidrar til et havbruk som i mindre grad enn dagens oppdrett påvirker miljøet, vil det kunne bidra til økt produksjon, verdiskaping og sysselsetting¹.»

Vi mener at forslaget om en miljøteknologiordning med årlig vekst er en god start. Det er likevel vårt klare syn at omstillingen med den foreslåtte ordningen dessverre vil skje for sakte, og ikke i stor nok grad løse de utfordringene vi har i dag.

Aktører som vil drive med oppdrett i flytende lukket teknologi i sjø må inneha alminnelige tillatelser (eventuelt særtillatelse) til akvakultur av matfisk for laks, ørret og regnbueørret i sjø. Slike tillatelser er et knapphetsgode som tildeles i tildelingsrunder etter trafikklyssystemet (i tillegg til eventuelle andre særordninger), og har en svært høy markedspris.

Flytende lukkede akvakulturanlegg er betydelig mer kostbare å produsere sammenlignet med åpne konvensjonelle oppdrettsmerder. Til illustrasjon koster det i dag omtrent kr. 115 millioner per flytende lukkede merd som produseres². Til sammenligning ligger tilsvarende kostnad for et konvensjonelt, åpent akvakulturanlegg på rundt tre millioner kroner per merd. Denne skjevheten i kostnader, i kombinasjon med at begge produksjonsmåter er gjenstand for samme tillatelsessystem og regelverk for øvrig, bidrar til at den nødvendige omstillingen til mer bærekraftig produksjon i havbruksnæringen går for sakte.

Vi mener at ulikhetene mellom lukket produksjon i sjø og produksjon i åpne merder i sjø, samt behovet for rask bærekraftig omstilling, tilsier at rammeverket bør tilpasses deretter. I dette innspillet ønsker vi å dele våre tanker rundt hvordan tillatelsessystemet i større grad kan gi incentiver til økt bruk av flytende lukket oppdrettsteknologi. Vi håper at Havbruksutvalget vil hensynta vårt innspill i sitt videre arbeid og i sin rapport som skal leveres våren 2023.

2. Forslag om en søknadsbasert innbytteordning

Vi mener at det er behov for snarest – om så i en overgangsperiode mens arbeid med et helhetlig tillatelsessystem eventuelt fortsetter – å etablere en søknadsbasert innbytteordning hvor aktører kan søke fortløpende om å bytte alminnelige tillatelser til akvakultur av matfisk for laks, ørret og regnbueørret i sjø («**ALT-tillatelse**») med tillatelser til akvakultur av matfisk for laks, ørret og regnbueørret for flytende lukkede eller semi-lukkede oppdrettsanlegg i sjø («**FLO-tillatelse**»). På denne måten mener vi at både hensynet til bestander av vill anadrom laksefisk, opprettholdelse av norsk konkurransekraft og størst mulig verdiskaping for samfunnet kan ivaretas på en bedre måte enn i dag.

I Menon-rapport 79/2021³ har også Menon Economics tatt til orde for at det er mulig å etablere et virkemiddel som gjør det mulig å konvertere eksisterende tillatelser til nye tillatelser med strengere driftsvilkår, mot at tillatelsene får vokse i størrelse.

2.1 Fordeler ved en innbytteordning

En innbytteordning kan bidra til å oppfylle følgende formål:

¹ [Høring - forslag om etablering av en ny ordning for tildeling av tillatelser til miljøteknologiformål](#) side 3

² Det koster omtrent kr. 115 millioner å produsere per enhet av konseptet «Egget»

³ [Nye virkemidler for vern av miljø, bedre fiskevelferd og økt verdiskaping](#) se side 5, 24-25 og 38

- Insentivere kommersialiseringen av flytende lukket oppdrettsteknologi av hensyn til miljøet – som et bidrag til å eliminere lus, rømning og utslipp – i tillegg til å gi mer fleksibilitet med tanke på tilgang på areal og plassering av oppdrettsanlegg i sjø.
- Bidra til å sikre mangfold og lokalt eierskap ved at små- og mellomstore aktører får mulighet til å investere i bærekraftige løsninger i sitt lokalsamfunn, hvor det i dag kan være begrensede muligheter for vekst. På denne måten opprettholdes og skapes både lokale/regionale arbeidsplasser ved at vekst muliggjøres i områder som stagnerer på grunn av et for stort miljøavtrykk.
- Bidra til mindre press på miljøsituasjonen i et produksjonsområde («PO») som er farget rødt eller står i fare for å bli rødt. Innbytte i PO som er moderat påvirket (gult) vil kunne føre til at miljøtilstanden forbedres slik at vekst kan tillates. Innbytte i PO som allerede er grønne, kan føre til frigjøring av produksjonskapasitet for aktører som ikke ønsker eller har mulighet til å investere i lukket oppdrettsteknologi. Innbytteordningen er derfor begrunnet i de samme hensyn som ligger til grunn for forslaget om flytting av tillatelser fra PO til havs og «biomassebonus», slik ordningen er beskrevet i høringsnotat om et eget tillatelsesregime for havbruk til havs⁴.
- Gi aktører bedre kontroll på de biologiske prosessene under produksjonssyklusen i sjø, og på den måten bidra til bedre mer bærekraftig produksjon og bedret fiskevelferd.
- Bidra til å møte et økende behov for postsmoltproduksjon.
- Ordningen vil også være i tråd med lokale, nasjonale og globale tendenser med økt fokus på bærekraftige aktiviteter og samfunnsansvar.

2.2 Hovedinnholdet i vårt forslag

I hovedtrekk ser vi for oss at en innbytteordning kan innrettes med følgende tiltak:

- Det foreslås at innbytteordningen blir en del av den foreslåtte miljøteknologiordningen ved et eget kapittel i (forslag til) forskrift om tildeling av tillatelser til akvakultur med laks, ørret og regnbueørret i sjøvann til miljøteknologiformål⁵. Dersom miljøteknologiordningen ikke innføres, kan innbytteordningen likevel etableres på selvstendig grunnlag.
- Aktører kan løpende søke om å bytte ALT-tillatelse(r) til FLO-tillatelse(r). For å kunne benytte en FLO-tillatelse må minimum to av følgende tre miljø- og driftskrav være oppfylt under produksjonen (hvorav krav nr. 1 er absolutt, mens krav nr. 2 og 3 er alternative):
 1. Null utslipp av egg og frittlevende stadier av lakselus (absolutt krav)
 2. Minimum 50 % oppsamling av slam
 3. Oppdrettsanlegget skal inneha funksjoner for rømmingssikring tilsvarende de krav som stilles til matfiskproduksjon på land
- Søknaden må angi hvorvidt søker skal oppfylle både miljø- og driftskrav nr. 2 og 3. Dersom søker kun skal oppfylle ett av disse kravene, må søknaden angi hvilket av kravene som er

⁴ [Høring- etablering av et tillatelsesregime for havbruk til havs og endringer i yttergrensene i produksjonsområdeforskriften](#) se side 40-42

⁵ [Utkast til forskrift om tildeling av tillatelser til akvakultur med laks, ørret og regnbueørret i sjøvann til miljøteknologiformål](#)

tenkt oppfylt. Disse detaljene vil være avgjørende med hensyn til hvor mange FLO-tillatelser ALT-tillatelsene vil kunne konverteres til (se nærmere nedenfor).

- Det foreslås at én ALT-tillatelse kan konverteres til tre FLO-tillatelser (forhold 1:3) ved oppfyllelse av alle de tre foreslåtte miljø- og driftskravene. Videre foreslås at én ALT-tillatelse kan konverteres til to FLO-tillatelser ved oppfyllelse av to av de tre foreslåtte miljø- og driftskravene (forhold 1:2).
- Søknad om innbytte behandles av Fiskeridirektoratet som avgjør om konseptet oppfyller relevante objektive minimumsvilkår før det kan gis et **«forhåndstilsagn»** om FLO-tillatelser, inkludert et vilkår om at søkeren må inneha minst én kommersiell tillatelse som kan være gjenstand for konvertering. En forskriftsbestemmelse bør beskrive hvilke objektive minimumsvilkår som stilles til innholdet i søknadene.
- På samme måte som etter den foreslåtte miljøteknologiordningen foreslås det for innbytteordningen at det ikke gjennomføres noen forhåndskontroll av om søkerne innehar en teknisk løsning som er i stand til å oppfylle de særskilte miljø- og driftskravene. Disse foreslås å være effektkrav, noe som innebærer at kravene som stilles etter innbytteordningen blir vilkår i den enkelte FLO-tillatelse, og at disse vilkårene skal være oppfylt til enhver tid under drift.
- Vi foreslår at hver aktør bare kan søke om innbytte av et maksimalt antall ALT-tillatelser mot FLO-tillatelser, men regelverket bør utformes slik at det kan åpnes for å søke om konvertering av flere ALT-tillatelser på sikt. Dette vil gjøre innbytteordningen fleksibel, samtidig som myndighetene får bedre kontroll på hvordan en slik tildelingsmåte fungerer og utvikler seg.
- Et forhåndstilsagn fra Fiskeridirektoratet gir ingen rettigheter til å få klarert lokalitet. For å kunne etablere flytende lukkede oppdrettsanlegg i sjø ved å benytte FLO-tillatelser må det på ordinær måte klareres lokalitet. Det er likevel naturlig at prosessen kan gå vesentlig raskere for aktører som allerede har lokaliteter hvor det benyttes åpne konvensjonelle akvakulturanlegg, men som nå søker om å benytte annen teknologi på den samme lokaliteten.
- Vi foreslår at Fiskeridirektoratets forhåndstilsagn bortfaller dersom det ikke er søkt om lokalitet innen 6 måneder etter at forhåndstilsagn er gitt, med mindre Fiskeridirektoratet gir fristutsettelse. En slik frist kan bidra til å unngå at enkelte blir sittende på forhåndstilsagn uten å ta reelle steg for å gå over til oppdrett i flytende lukkede akvakulturanlegg i sjø. Konverteringsordningen bør legge til rette for de aktører som står klar for å konvertere ALT-tillatelser til FLO-tillatelser, slik at man kan komme raskt i gang med å bygge ned biomassen i åpne akvakulturanlegg.
- Når lokalitet er klarert kan Fiskeridirektoratet fatte et **«betinget vedtak om innbytte til FLO-tillatelse(r)»** som gir innehaver av det betingede vedtaket rett til å sende melding om konvertering av ALT-tillatelse til FLO-tillatelser i henhold til fristen som angis i vedtaket. Fristen for innsendelse av melding om konvertering bør hensynta at aktørene må:
 - (i) ha tid til å foreta en investeringsbeslutning og bygge det lukkede eller semi-lukkede oppdrettsanlegget, samt oppnå anleggssertifikat; og
 - (ii) bli gitt en mulighet til å gjennomføre minst én produksjonssyklus i det lukkede eller semi-lukkede oppdrettsanlegget (ved bruk av ALT-tillatelsene før konvertering).

- Når aktøren har sendt melding om konvertering til Fiskeridirektoratet i henhold til fristen som oppgis i vedtaket, foreslås det at Fiskeridirektoratet gir en «**bekreftelse på konvertering**» fra ALT-tillatelse til FLO-tillatelse og gjør nødvendige endringer i Akvakulturregisteret.
- Dersom det ikke sendes inn melding om konvertering til Fiskeridirektoratet i henhold til fristen som oppgis i vedtaket, foreslås det at aktøren beholder sin ALT-tillatelse. Dette vil være en sikkerhetsventil for aktører som av ulike årsaker ser at overgangen til lukket teknologi ikke kan gjennomføres som planlagt.
- Fra dato på Fiskeridirektoratets bekreftelse på konvertering kan aktøren i en overgangsperiode på 12 måneder velge å benytte ALT-tillatelse eller FLO-tillatelse eller en kombinasjon av disse. Overgangsperioden vil gi aktørene anledning til å bygge ned og overføre biomassen på en miljømessig forsvarlig måte. Etter at overgangsperioden på 12 måneder har passert, vil aktøren bare kunne bruke FLO-tillatelser.
- Ettersom ALT-tillatelser er tidsubegrensede foreslås det at det ved en innbytteordning blir konvertert til tidsubegrensede FLO-tillatelser.
- Vi foreslår at det kan søkes om innbytte i både grønne, gule og røde PO.
- Påvirkning av lakselus på vill laksefisk er i dag den eneste relevante miljøindikatoren etter trafikklyssystemet, og er avgjørende for om næringen kan tilbys økning i produksjonskapasiteten eller ikke. Lokalteter som benytter FLO-tillatelser og oppfyller miljøkravene under drift, vil ha null utslipp av egg og frittsvømmende stadier av lakselus. Det vil følgelig være naturlig at disse lokalitetene unntas fra trafikklyssystemet i sin helhet. Av samme prinsipp mener vi at det bør gis egne vekstmuligheter på FLO-tillatelser. Det kan også være andre hensyn som gjør seg gjeldende for lukket teknologi, som tilsier at vekst på slike tillatelser bør innrettes på en annen måte enn etter trafikklyssystemet.
- Et eget system for vekstmulighet på FLO-tillatelser kan for eksempel se slik ut; det gis tilbud om vekst på eksisterende FLO-tillatelser dersom en aktør oppfyller følgende kumulative krav:
 1. Null utslipp av lakselus (dokumentert)
 2. Oppsamling av slam (detaljene spesifiseres nærmere i forskrift)
 3. Ingen rømminger (dokumentert)
- Det foreslås produksjonsavgiftslette for flytende lukkede oppdrettsanlegg i sjø.

3. Avsluttende merknader

Hofseth ønsker Havbruksutvalget lykke til med en viktig oppgave. Vi håper at utvalget tar med seg våre innspill. Oppsummert innebærer disse å:

- Fremheve fordelene ved lukkede anlegg i sjø når det gjelder miljø, fiskevelferd, arealutfordringer, kapasitetsøkning og målet om spredt bosetting langs kysten.
- Vektlegge behovet for å kommersialisere havbruk i lukkede sjøanlegg snarest gjennom tydelige statlige insentiver.
- Gjøre opp for markedssvikten som i dag bremser omstillingen fra åpne til lukkede anlegg.

- Innføre en innbytteordning der havbruksaktører kan konvertere akvakulturtillatelser som i dag (i stor grad) benyttes til produksjon i åpne anlegg mot flere tillatelser til bruk i lukkede eller semi-lukkede anlegg.
- Definisjonene av lukkede og semi-lukkede anlegg bør gjøres teknologinøytrale gjennom å forholde seg til de tre foreslåtte miljø- og driftskravene – null utslipp av egg og frittsvømmende stadier av lakselus (absolutt krav), minimum 50 % oppsamling av slam og funksjoner for rømmingssikring tilsvarende de krav som stilles til matfiskproduksjon på land.

Om det skulle være spørsmål knyttet til vårt innspill er det bare å ta kontakt.

I beste mening,

Svein Fløio

for

Roger Hofseth

Administrerende direktør i Hofseth